

Főszerkesztő: Fábri György

Szerkesztőbizottság:

Bazsa György
Hrubos Ildikó
Hunyady György
Kerekes Gábor
Manherz Károly
Szabó Gábor

Szerkesztőség:

Fábri István
Horváth Tamás
Kiss László
Kiss Paszkál
Nyerges Andrea
Szép Lilla
Veroszta Zsuzsanna

Szöveggondozás, korrektúra: Skaliczki Orsolya

A hallgatói tanulási stratégiák sokfélesége c. tanulmány
szakmai konzulense Prof. Dr. Hrubos Ildikó.

A Mit ér a bölcsész diploma? című konferencia kerekasztal-
beszélgetésének megjelentetését Forgó Melinda,
Dr. Brenner Koloman, Halmi Eszter, az ELTE munkatársai
és Dr. Dezső Tamás, az ELTE Bölcsészettudományi Kar
dékánja tették lehetővé.

Az Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. / Országos
Felsőoktatási Információs Központ kiadványa.

E szám az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális
Alap társfinanszírozásával, a Társadalmi Megújulás Operatív
Program 4.1.3 A felsőoktatási szolgáltatások rendszer szintű
fejlesztése kiemelt projekt intézkedései keretében készült,
a Diplomás Pályakövető Rendszer megvalósítása során.

Felelős kiadó: Visnyei Csaba

Tartalom

FELSŐOKTATÁSI MŰHELY 2009/3 – DIPLOMÁS PÁLYAKÖVETÉS

Előszó	5
Interjú	
• Munkaadók és pályakezdők • Beszélgetés Tóth István Jánossal, az MTA KTI tudományos főmunkatársával, az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáselemző Intézet ügyvezető igazgatójával	7
Fókuszban	
• A magyarországi központi diplomás pályakövetés empirikus kutatási programja • Fábri István	13
• A hallgatói tanulási stratégiák sokfélesége • Veroszta Zsuzsanna	27
• Oktatói vélemények a hallgatók elhelyezkedési esélyeiről, munkaerő-piaci felkészültségéről • Kürtösi Zsófia	61
Műhely	
• Frissdiplomásokkal szemben támasztott munkaadói elvárások • Forgó Melinda - Czakó Andrea - Lévai Róbert Sándor	75
• Mit ér a bölcsészdiploma? - szerkesztett kerekasztal-beszélgetés munkaadókkal és munkaerő-közvetítőkkal	87
Vendégoldal	
• PhD-fokozattal rendelkező fiatal biológusok életpályája - munkahelyek és karriertervek • Horváth Dániel	101
<i>Szerzőink</i>	III

Előszó

Diplomásaink útját az elmúlt száz évben aggódva taglalták a magyar közgondolkodás jelesei. A szellem embereinek külső vagy belső számkivetettségét leíró toposzok Janus Pannoniustól Ady Endréig költői formát is kaptak, miközben a kiképzett szakértelmiség tudásának és kreativitásának hasznosulása mindinkább az ország versenyképességének és élhetőségének nagyon is gyakorlati kérdésévé vált a huszadik században. Ezért okozott igazi traumát, amikor a harmincas években a nemzetellenes faji ideológiájú diszkrimináció, majd az ötvenes években a társadalomellenes politikai megtorlások miatt ezrével kellett menekülniük a jól képzett, világra nyitott szakembereknek is.

A nyolcvanas években azután egyre többször fogalmazódott meg a diplomások hazai érvényesülésének, a szellemi vagyonnal történő gazdálkodásnak a problémája. Ekkoriban használták a „pedagógusból lett benzinkutas” képét annak a kontrasztnak a jellemzésére, amit a szocialista tervezgazdaság, a valós piaci folyamatok és az értelmiségi hivatástudat hirdetett szlogenjei között a megfelelő fizetés hiánya teremtett. A „pályaelhagyás” fogalma rémképként ma is fel-felbukkan, szinte tudomást sem véve a piacgazdaság és társadalmi szabadság kialakulásáról.

Az ezredfordulót követően egyre látványosabban növekedtek (növekednek) a családi és költségvetési befektetések a felsőoktatási tanulmányok finanszírozásába. Ennek okán már gazdaságossági szempontból kezdtek firtatni a döntéshozók és a továbbtanulók (családjaikkal együtt), hogy mire is mennek felsőfokú végzettségükkel a fiatalok? A városi legendákban a diplomás benzinkutas mellett gyakorivá vált a munkanélküli jogász, a feleslegesen sok bölcsész és a tömegesen külföldre távozó egyetemista emlegetése is. Ugyan a munkaerő-piaci adatok világosan mutatták a felsőoktatásban végzettek kiugró bér- és elhelyezkedési előnyét, valamint a „tudásgazdaság” és „magas hozzáadott értékkel legyünk versenyképesek”, no meg a szép történeti ívű „kiművelt emberfők” közhelyeivel is ellentmondásba keveredtek a felsőoktatás tömegesedését sokallók, mégis, az elmúlt években joggal érezhettek az egyetemek-főiskolák egyfajta „legitimációs kényszert”.

A diplomás pályakövetés rendszerének kiépítése ehhez adhat fogódzókat. Illúzió volna természetesen azt várni, hogy bármiféle központi vagy akár intézményi nyilvántartási rendszer teljeskörűen képes lehet számontartani és értékelni egy-egy kohorsz mintegy félmillió végzettjének pályafutását - ez még a totális gazdasági-társadalmi ellenőrzésre törekvő diktatúrákban sem sikerült. Azonban a kezdeményezés kellő ösztönzést adhat az egyes főiskoláknak-egyetemeknek, hogy frissítsék fel, illetve építsék ki a korábban helytel-közvetlenül működő kapcsolattartási formáikat a náluk diplomát szerzett hallgatóikkal, ami önmagában is hasznos visszajelzést adhat a képzések korszerűsítéséhez, és a szakmai hálózatok működtetéséhez. Az internetes kommunikáció eszközei hatékony és változatos lehetőséget kínálnak ehhez, s éppen ezért már a hallgatói adminisztráció és szolgáltatások idején elő lehet készíteni a későbbi információs nyitottságot és

készséget. A módszeres szociológiai alapozású vizsgálatok pedig reális képet nyújthatnak az adott szakterület, régió munkaerő-piaci dinamikájáról, vagyis az egyéni életpályák sokszínűsége közepette a főbb tendenciák megismerhetővé válnak.

Mindez hasznos kiegészítője a felsőoktatás mindinkább „fogyasztóbarát” és stratégiai szemléletű menedzselésének - azonban a jelenleg elinduló diplomás pályakövetési programok óriási felelősséget is rónak az intézményekre. Egyrészt a rendelkezésre álló források nagysága joggal támaszt elvárást komoly és időtálló eredmények iránt. Másrészt a jól hangzó általánosságok, rutinszerű pályázati panelek után a megvalósítás érdemi, mély és alaposan kiereklt szakmai-kutatói-elemzői munkát feltételez, amit nem pótolhatnak adminisztrációs megoldások.

A diplomás pályakövetés megvalósulása tehát fontos anyagot és eszközt kínál a felsőoktatási munkához - ugyanakkor sikeressége éppen a felsőoktatásnak mint intézményrendszernek a „pályájáról” ad tanulságos képet majd.